

Alkmaarse seniorenagenda 2023-2026

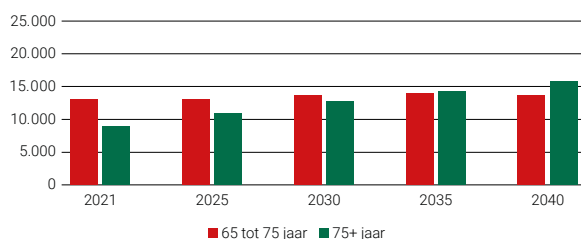
Gemeente Alkmaar

Voorwoord

Voor u ligt de seniorenagenda van de gemeente Alkmaar. Hierin komen verschillende beleids-terreinen samen in een aantal actielijnen die van belang zijn voor een gemeente waar inwoners prettig wonen en vitaal oud kunnen worden.

Extra aandacht voor senioren is logisch, want ook in Alkmaar geldt dat er sprake is van dubbele vergrijzing; er zullen meer 65-plussers zijn op steeds minder werkenden. In 2040 zal het aantal mensen boven de 65 zijn opgelopen tot 4,6 miljoen, ten opzichte van 2,6 miljoen nu. Na 2040 zet een daling in.

(Bron: [Dossier Vergrijzing \(cbs.nl\)](#))

Figuur 1: Gemeente Alkmaar. Ontwikkeling aantal ouderen, 2021 - 2040

Bron: Prognose Provincie Noord-Holland 2020

“Een vergrijzende samenleving brengt een aantal uitdagingen met zich mee voor de overheid en de samenleving, maar biedt zeker ook kansen. Alkmaar blijft zich inzetten voor een seniorvriendelijke gemeente.” (Bron: Coalitieakkoord ‘Vertrouwen in Alkmaar Verschil mag er zijn’).

Met deze seniorenagenda leggen we een basis om samen met betrokkenen te werken aan een seniorvriendelijke samenleving. Bij een nieuwe bestuursperiode hoort ook een versterkt beleid. Dat heeft ook de Raad, in het raadsbreed gesteunde initiatiefvoorstel seniorenagenda, zo benoemd.

In de basis gaat het niet om nieuw beleid, het doel van de seniorenagenda is een meer integrale benadering op enkele thema’s. We willen kwetsbaarheid in de verschillende leefgebieden, zoals bijvoorbeeld eenzaamheid en dementie, zo lang mogelijk voorkomen. De seniorenagenda richt zich dus vooral op preventie.

We willen senioren helpen om zo lang mogelijk de regie over het eigen leven te behouden en vitaal te blijven. Ook willen wij samen zorgen dat inwoners op een fijne manier ouder kunnen worden in onze prachtige gemeente en desgewenst een zinvolle en betekenisvolle bijdrage kunnen leveren aan en in hun omgeving. Belangrijk is dat zij plezier blijven houden in het leven.

Met onze seniorenagenda dragen we daar in volle overtuiging een steentje aan bij.

Arie Epskamp
Wethouder seniorenagenda

Inhoud

Voorwoord	2
1. Inleiding	4
2. Actielijnen	6
3. Voortgang en evaluatie (doorlopend)	9

1. Inleiding

De ontwikkeling van een seniorenagenda komt voort uit het initiatiefvoorstel "de ontwikkeling seniorenagenda 2022-2026". Dit voorstel werd op 17 februari 2022 aangenomen en unaniem gesteund door alle fracties. Voorgesteld werd om in eerste instantie een overzicht te maken van alle met senioren verband houdende activiteiten. Dit geeft inzicht in het bestaande aanbod en maakt inzichtelijk wat nog ontbreekt of wat nog om doorontwikkeling vraagt. Dit laatste is samengebracht in verschillende actielijnen: de seniorenagenda.

Op wie richt de seniorenagenda zich

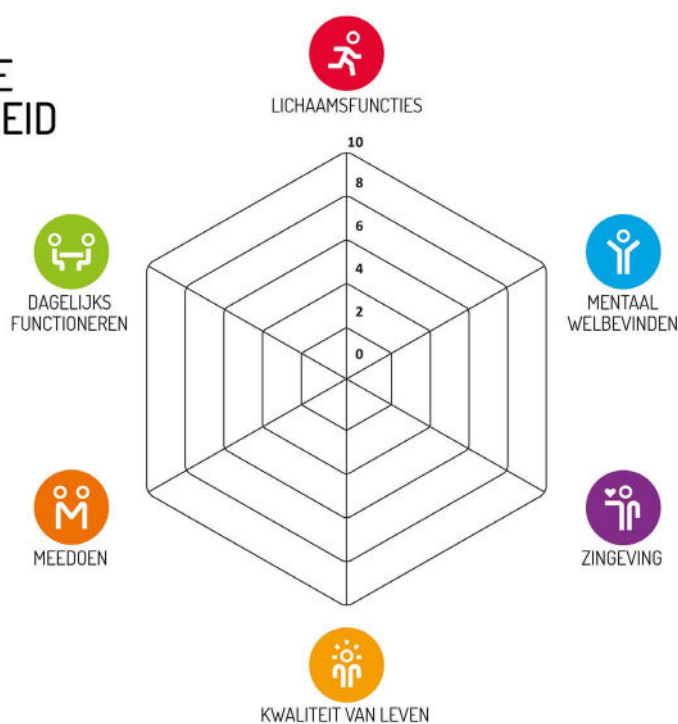
De doelgroep senior is breed, dé senior bestaat niet. De seniorenagenda richt zich dan ook op de verschillende levensfasen waarbinnen iemand zich bevindt. Per levensfase zijn er andere behoeftes, vragen en mogelijkheden. Hier is geen specifieke leeftijd aan verbonden. Wat belangrijk

is, is dat mensen op het juiste moment de informatie vinden die past bij hun vraag of wens. Communicatie loopt dan ook als rode draad door alle actielijnen heen.

Uitgangspunten: positieve gezondheid en eigen regie

De seniorenagenda draagt bij aan het zo vitaal en gezond mogelijk oud(er) worden. Positieve Gezondheid en eigen regie zijn hierin uitgangspunt.

"Positieve Gezondheid helpt het accent te leggen op ouderen zelf, op hun veerkracht en op wat hun leven betekenisvol maakt. Die benadering helpt hen om zo veel mogelijk zelf de regie te houden over hun leven – met alle uitdagingen die zich daarbij voordoen. Positieve Gezondheid is een bredere kijk op gezondheid, uitgewerkt in zes dimensies" (zie afbeelding).

Inventarisatie huidige aanbod

Om te komen tot de seniorenagenda vond een inventarisatie plaats van het bestaande aanbod en hebben we gesproken met belanghebbenden en stakeholders. Gekeken is naar de verschillende onderdelen zoals deze in het initiatiefvoorstel zijn benoemd: *Eenzaamheid en verbinding, dementievriendelijk, armoede en participatie, vitaliteit, gezond en waardig ouder worden, de digitale maatschappij, een veilige woon- en leefomgeving, op maat wonen in een betaalbare woning, communicatie en beeldvorming.*

Uit de inventarisatie kwam naar voren dat Alkmaar een goed ontwikkeld aanbod heeft van activiteiten en voorzieningen voor senioren. Daarnaast zijn veel senioren maatschappelijk actief, bijvoorbeeld als vrijwilliger. Verschillende beleidsterreinen staan nog wel te veel op zichzelf en de samenwerking tussen organisaties kan sterker, met als doel vraag en aanbod beter te verbinden. Het ontbreekt ook aan één duidelijke plek waar het aanbod voor senioren vindbaar is en samenkomt. Dit geldt met name voor 'oudere' senioren, senioren die niet digitaal vaardig zijn en mensen met een niet-westerse achtergrond.

Daarnaast gaven belanghebbenden, zoals de vertegenwoordigers van de Wmo raad en Ouderenbonden, aan dat het thema wonen urgent is. Het gaat hierbij om de toegankelijkheid en betaalbaarheid van woningen, een (veilige) woonomgeving, het invoeren van een seniorenlabel en meer inzet op doorstroom.

Financiële aspecten

Voor het realiseren van de verschillende actielijnen is vooralsnog geen apart budget nodig. Uitvoering vindt plaats vanuit verschillende beleidsterreinen en de daarbij behorende budgetten en beschikbare beleidscapaciteit. Wanneer blijkt dat budgetten ontoereikend zijn, zal dit worden voorgelegd aan de raad.

Opbouw seniorenagenda

De seniorenagenda bestaat uit diverse actielijnen. Het betreft meerjarige inhoudelijke speerpunten met daarbinnen concrete acties voor 2024. De uitvoering wordt periodiek geëvalueerd met belanghebbenden en stakeholders en waar nodig bijgesteld zodat ingespeeld kan worden op actuele vraagstukken.

Het betreft de volgende actielijnen:

- Informatie is dichtbij en toegankelijk
- Preventie en gezondheid
- Wonen en zorg
- Bestaanszekerheid / financiële hulp
- Versterken vrijwilligerswerk en betaald werk door senioren
- Regionale en bovenregionale samenwerking

2. Actielijnen

Informatie is dichtbij en toegankelijk

Senioren zijn op de hoogte van voor hen relevante informatie en voorzieningen op het gebied van (veilig) wonen, gezondheid, welzijn, participatie en bestaanszekerheid. Communicatie loopt als rode draad door alle actielijnen heen. De communicatie zal zoveel mogelijk digitaal plaatsvinden en zolang niet iedereen digitaal vaardig is, ook via papieren communicatiemiddelen en fysieke informatiepunten in de wijken en dorpen. Hierbij wordt rekening gehouden met onder andere laaggeletterdheid en diversiteit in 'doelgroepen'.

Wat gaan we doen in 2024

Er wordt gewerkt aan één overkoepelende communicatiestrategie. Onderdelen hiervan zijn:

- Uitbreiden en versterken van de informatiepunten in wijken en dorpen. Bestaande informatiepunten in de wijk- en buurtcentra vormen hierin de basis.
- De Stadskrant, de Uitkomst en andere lokale (wijk)kranten vormen een belangrijke bron van informatie.
- De inventarisatie van het huidige aanbod wordt verwerkt in een publieke uitgave, zowel digitaal als op papier. Verschillende thema's komen hierin terug en zijn geclusterd naar voor inwoners aansprekende thema's.
- Samenwerking met intermediairs zoals ouderadviseurs van Alkmaarse welzijnsorganisaties wordt voortgezet.
- Hulp bij digitale vaardigheden beter onder de aandacht brengen, bibliotheken vervullen hierin een belangrijke rol. Aandachtspunt hierin is ook aandacht voor veiligheid, het voorkomen dat mensen slachtoffer worden van cybercriminaliteit.

Preventie en gezondheid

Inzetten op preventie en gezondheid vergroot de eigen regie en zelfredzaamheid van senioren, het draagt bij aan het terugdringen van eenzaamheid en verkleint de kans op verminderde mobiliteit. Daarnaast is preventie en het inzetten op collectieve voorzieningen belangrijk om de kwaliteit, betaalbaarheid en beschikbaarheid van zorg (personeel) beheersbaar te houden.

Wat gaan we doen in 2024

In 2024 geven we uitvoering aan het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA). Het Gezond en Actief Leven Akkoord focust op een gerichte aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en het versterken van de sociale basis. Inzet op sport en cultuur zijn hier onderdeel van. Om uitvoering te geven aan dit plan ontvangt de gemeente een specifieke uitkering (SPUK) vanuit het Rijk. Onderdelen van het plan van aanpak die samenhangen met de seniorenagenda zijn:

- Aanpak valpreventie, in samenwerking met diverse ketenpartners. Beweging en gezonde voeding maken hier onderdeel van uit.
- Het verlagen van het aantal zwaarbelaste mantelzorgers, met een specifieke focus op mantelzorgers van mensen met dementie.
- Inwoners stimuleren om elkaar te ontmoeten en gebruik te maken van beschikbare voorzieningen in dorpen en wijken (inclusief de verbinding met sport en cultuur).
- Het stimuleren van 'elkaar helpen', met als doel de druk op ondersteuning en zorg bij, in ieder geval, senioren te verminderen.
- Aanpak 'Eén tegen eenzaamheid'.
- Doorontwikkelen van de aanpak 'Welzijn op Recept', met als doel dat huisartsen en praktijkondersteuners de patiënt vaker doorverwijzen naar welzijnsaanbod.
- Inrichting van een openbare ruimte die uitnodigt om te bewegen en te ontmoeten. Een leefomgeving waar toegankelijkheid centraal staat.
- Op initiatief van de Wmo Raad wordt, samen met de Hogeschool InHolland, ingezet op een project "technologie t.b.v. de aanpak tegen eenzaamheid".

Inzetten op preventie is belangrijk, daarnaast is er soms meer nodig. In de gemeente Alkmaar zijn veel organisaties actief die inwoners met een ondersteuningsvraag kunnen helpen. Deze hulp is vaak (bijna) kosteloos en iedereen mag hier gebruik van maken. Een deel van dit aanbod is specifiek gericht op senioren. Wanneer deze ondersteuning niet (meer) toereikend is, kan men terecht bij de Wmo voor een maatwerkvoorziening of ondersteuning vanuit de Wet Langdurige Zorg (wlz).

Wonen en zorg

Een belangrijke opgave is dat senioren met behoud van kwaliteit van leven (langer) thuis kunnen wonen. Deze opgave vraagt om voldoende capaciteit van geschikte woningen, mogelijkheden voor (voorrang bij) doorstroming en de juiste zorg en voorzieningen nabij. Hierbinnen is een aandachtspunt dat mensen met een migratieachtergrond soms een andere woon- zorgbehoefte hebben.

Wat gaan we doen in 2024

- De gemeente Alkmaar ontwikkelt een Woonvisie. Het wonen voor specifieke doelgroepen (waaronder senioren) maakt hier onderdeel van uit.
- De woonzorgbehoefte wordt regionaal in beeld gebracht. Vanuit het samenwerkingsverband VONK (Vitaal Oud in Noord-Kennemerland) vindt een analyse plaats om regionaal inzicht te krijgen in de woon- en zorgvormen voor ouderen zoals die in de toekomst nodig zijn. Variërend van zelfstandig wonen, al dan niet met ambulante hulp, tot het verzorgd wonen op een plek waar intensieve zorg tot de laatste dag kan worden geboden.
- Een analyse van de woonzorgopgave in de regio vormt de basis voor een aanpak op regionaal niveau waarin afspraken worden gemaakt tussen woningbouwcorporaties, gemeenten, VGZ en zorg- welzijnsaanbieders. Onderdeel van het onderzoek is het verkennen van een seniorenlabel. Een seniorenlabel houdt in dat bepaalde woningen en/of complexen toegewezen kunnen worden aan senioren. Dit gebeurt al wel, maar op kleine schaal.
- Het stimuleren van nieuwe initiatieven voor verschillende woonvormen zoals hofjes, generatie-wonen en (pre) mantelzorgwoningen.
- Het bevorderen van sociale acceptatie voor LHBTI-ouderen door het regenboogmeerjarenplan te verbinden aan de seniorenagenda.
- In samenwerking met intermediairs, zoals ouderenadviseurs, wordt extra ingezet op wat nodig is om veilig te (blijven) wonen. Ondersteuning bij verhuizen kan hier onderdeel van uit maken. Senioren kunnen hierin ondersteuning krijgen van bijvoorbeeld vrijwilligers- en welzijnsorganisaties.

Bestaanszekerheid / financiële hulp

In het huidige beleidskader armoedebeleid en schuldhulpverlening zijn senioren benoemd als risicogroep, zij kunnen tot de doelgroep behoren die een groter risico heeft op bestaansonzekerheid. Het betreft bijvoorbeeld AOW'ers zonder of met een klein pensioen. Het bereiken van deze inwoners vraagt extra aandacht.

Wat gaan we doen in 2024

We stellen ons ten doel om bestaansonzekerheid terug te dringen door het bereik van onze regelingen te vergroten onder groepen die hier een groter risico op hebben. We richten ons daarom op het verspreiden van informatie via de vindplaatsen van deze groepen, het vergroten van bewustwording van de regelingen bij deze groepen en vergroten van het bereik van onze regelingen voor deze doelgroepen. (bron beleidskader armoedebeleid en schuldhulpverlening).

- In samenwerking met o.a. ouderenbonden en maatschappelijke organisaties inventariseren we hoe we de regelingen specifiek voor senioren beter onder de aandacht kunnen brengen bij juist de meest kwetsbare inwoners. Hierin benutten we het onderzoek dat is gedaan door de nationale ombudsman naar het niet benutten van inkomensvoorzieningen door ouderen in een financieel kwetsbare positie.

Versterken vrijwilligerswerk en betaald werk door senioren

Veel senioren zijn maatschappelijk actief en leveren hiermee een belangrijke bijdrage aan de samenleving. Bijvoorbeeld door vrijwilligerswerk, via betaald werk of het bieden van mantelzorg. Bovenstaande kan bijdragen aan gezond oud worden en zorgt ervoor dat ouderen blijven deelnemen aan de maatschappij. Het is daarom van belang om de positie van het (vrijwilligers) werk door senioren waar nodig te versterken.

Daarnaast is een aandachtspunt dat het voor mensen van circa 55+, die nu bijstand ontvangen, moeilijk kan zijn om aan het werk te komen.

Wat gaan we doen in 2024

- Het versterken van het vrijwilligerswerk. In opdracht van de gemeente werkt Team Vrijwillig aan het versterken van het netwerk van vrijwilligersorganisaties. Onderdeel hiervan is het vinden en binden van de "oudere" vrijwilliger.
- Samen met o.a. Zaffier wordt onderzocht welke specifieke ondersteuningsvragen er zijn voor oudere werkzoekenden om een rentree op de arbeidsmarkt te kunnen maken.
- Met het (nog in te stellen) seniorenpanel inventariseren welke aandachtspunten gelden voor nog werkende senioren.

Regionale en bovenregionale samenwerking

Om welzijn, wonen en zorg voor senioren toekomstbestendig te maken is samenwerking in de regio belangrijk. Gemeenten, zorgverzekeraars, woningbouwcorporaties en aanbieders van zorg en welzijn hebben hierin een gezamenlijke opgave. Het samenwerkingsverband VONK (Vitaal Oud in Noord-Kennemerland) biedt hiervoor een solide basis.

Wat gaan we doen in 2024

Vanuit VONK wordt ingezet op de volgende projecten:

- Project betere toeleiding naar respijtzorg via het regiepunt respijt "mantelzorgvrij.nl".
- Het opstellen van regionale afspraken n.a.v. van het Woonzorgonderzoek uitgevoerd door Companen.
- Opschaling van het Project G'oud. Met het project G'oud ('Goed oud') wordt aan senioren de mogelijkheid geboden om langer gezond en veilig in een zelfstandige setting te blijven wonen. Er wordt gewerkt vanuit bestaande wooncomplexen. Doordat de dienstverlening vanuit wonen-, zorg- en welzijnsaanbieders beter op elkaar aansluiten, ervaren bewoners de ondersteuning als een logischer geheel en is het minder verwarrend waarvoor ze bij wie terecht kunnen.
- Project sociale benadering dementie. Het doel is om te komen tot een duurzame ondersteuning van mensen met cognitieve problemen en hun naasten, op een manier die aansluit bij hun individuele behoeften. Een voorbeeld hiervan zijn de Odensehuizen in wijk- en buurtcentra waar mensen met cognitieve problemen terecht kunnen voor ontmoeting en activiteiten.

3. Voortgang en evaluatie (doorlopend)

De Raad van Ouderen doet een oproep om een brede uitwerking te ontwikkelen voor preventie bij ouderen, over ministeries en overheden heen. Waarbij burgers een actieve, vitale rol hebben. Niet voor en over ouderen, maar samen mét ouderen.

(De Raad van Ouderen is sinds 2018 actief. Ze geven de minister van VWS gevraagd en ongevraagd advies over zaken die ouderen aangaan.)

Seniorenpanel

We willen graag weten of de inspanningen die we plegen ook effect hebben, en of er aanscherping nodig is. De verschillende actielijnen worden daarom periodiek geëvalueerd met betrokkenen. Nieuwe speerpunten kunnen worden toegevoegd om in te blijven spelen op de actualiteit. Voorts vindt jaarlijks een terugkoppeling aan de gemeenteraad plaats.

Om de dialoog met belanghebbenden te verankeren wordt een klankborggroep ingesteld; het seniorenpanel. Tevens vindt periodiek overleg plaats met de samenwerkende ouderenbonden in Alkmaar.

We monitoren de voortgang door gebruik te maken van bestaande instrumenten, zoals het Wmo cliënttevredenheidsonderzoek, de dementiemonitor, cijfers voortkomend uit de Kadernota Veiligheid en de verschillende monitoren van de GGD.

